

Summative Assessment - I (2014-15)

Class - VII
Subject - Sanskrit

Time : 2½ hrs.

M. M. : 90

Compared
corrected
Anr.c

- निर्देश:- (i) सभी प्रश्न करने अनिवार्य हैं।
(ii) स्पष्ट व सुन्दर लेख अपेक्षित है।
(iii) प्रश्न संख्या व खंड संख्या क्रम से अवश्य लिखिए।

खण्ड-‘क’ (अपठित अवबोधनम्)

(10)

- प्र०1. अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा संस्कृत भाषायाम् उत्तराणि लिखन्तु- (10)
भारतस्य उत्तरे हिमालयः नाम गिरिः अस्ति। पुरा हिमगिरौ ऋषीणाम् आश्रमः आसन्। एकस्मिन् आश्रमे एकः मुनिः अवसत्। सः आश्रमस्य कुलपतिः आसीत्। तत्र अनेके शिष्याः अपि अवसन्। ते मुनिम् अनमन्। ते मुनेः विद्याम् अपठन्। ते मुनिना सह भ्रमणाय अगच्छन्। ते मुनये पुष्पाणि फलानि च आनयन्। मुनिः स्नेहेन तेभ्यः शिक्षाम् अयच्छत्।

- (i) एकपदेन उत्तरत्- (एक पद में उत्तर दीजिए) (4)
- (i) आश्रमे कः अवसत् ?
(क) हिमालयः (ख) मुनिः (ग) पुष्पाणि (घ) शिक्षाम्
- (ii) भारतस्य उत्तरे किं नाम गिरिः अस्ति ?
(क) हिमालयः (ख) विन्ध्याचलः (ग) आश्रमः (घ) कुलगुरुः
- (iii) हिमगिरौ ऋषीणाम् के आसन् ?
(क) गृहाणि (ख) आपणाः (ग) आश्रमाः (घ) मन्दिराणि
- (iv) मुनिः आश्रमस्य कः आसीत् ?
(क) प्रधानाचार्यः (ख) अध्यापकः (ग) भूपतिः (घ) कुलपतिः

- (ii) पूर्णवाक्येन उत्तरत्- (पूर्ण वाक्य में उत्तर दीजिए) (4)
- (i) मुनिना सह शिष्याः कुत्र अगच्छन् ?
(ii) आश्रमस्य कुलपतिः कः आसीत् ?

- (iii) निर्देशानुसारम् उत्तरत्- (निर्देशानुसार उत्तर दीजिए) (2)
- (i) 'अनमन्' क्रियापद में कौन-सी धातु तथा कौन-सा लकार है ?
(क) गम्, लट् (ख) नम्, लङ् (ग) अन्, लोट् (घ) पठ्, लृट्
- (ii) 'मुनिना' पद में कौन-सी विभक्ति है ?
(क) तृतीया (ख) ~~पृथमा~~ प्रथमा (ग) चतुर्थी (घ) द्वितीया

खण्ड-‘ख’ (रचनात्मक कार्यम्)

(15)

- प्र०2. स्वविद्यालयस्य प्रधानाचार्यं प्रति आवश्यक-कार्यार्थं लिखितं प्रार्थनापत्रं मञ्जूषायां प्रदत्तैः शब्दैः सह पूरयत्। (5)

मञ्जूषा - अवकाशं, मासस्य, भवतां, प्रार्थना, निवेदनम्, महोदयः, तारिकायाम्, श्रीमन्, विवाहः, इच्छामि।

सेवायाम्,

मान्यवर प्रधानाचार्य (i) _____,

केन्द्रीय विद्यालयः,

दिल्लीनगरम्।

(ii) _____।

सविनयम् (iii) _____ अस्ति यत् अस्य (iv) _____ अष्टादशतारिकायां मम भ्रातुः (v) _____
निश्चितः अस्ति। अतः अहं तस्यां (vi) _____ अवकाशम् (vii) _____। एतदर्थं मह्यं दिनद्वयस्य
(viii) _____ ~~दत्त्वा~~ अनुगृह्यताम् इति (ix) _____। (x) _____ महती कृपा भविष्यति।
सधन्यवादम्।

दिनांकः 27-08-2014

भवताम् शिष्यः,

सुशीलः

प्र०३. अधोलिखितं वार्तालापं मञ्जूषातः उचित पदानि विचित्य सम्पूरयत्—

(5)

मञ्जूषा— कस्मिन्, अनुः, जन्मदिवसः, भ्रातुः, कक्षायाम्

सुधा— ह्यः त्वं विद्यालयं किमर्थं न आगच्छत् ?

लता— ह्यः मम भ्रातु (i) _____ आसीत्।

सुधा— तव भ्रातुः नाम किम् अस्ति ?

लता— मम (ii) _____ नाम राकेशः अस्ति।

सुधा— सः अनुजः अग्रजः वा ?

लता— सः मम (iii) _____ अस्ति।

सुधा— सः कस्यां (iv) _____ पठति।

लता— सः सप्तम्यां कक्षायां पठति।

सुधा— सः (v) _____ विद्यालये पठति?

लता— सः केन्द्रीय विद्यालये पठति।

प्र०४. निम्नलिखित में से किसी एक विषय पर पाँच पंक्तियाँ संस्कृत में लिखिए—

(5)

(i) वर्षा—ऋतुः

(ii) अस्माकं विद्यालयः

खण्ड—'ग' (अनुप्रयुक्तम् व्याकरणम्)

(30)

प्र०५. निम्नलिखित शब्दों में सन्धि विच्छेद कीजिए—

(4)

(i) पुस्तकालयः = पुस्तकालयः

(ii) महेन्द्रः =

(iii) सदैव =

(iv) यद्यपि =

उचित शब्दरूपैः रिक्तस्थानानि पूरयत्-

(4)

- (i) बालकः _____ बालकाः
(क) बालकम् (ख) बालकेन (ग) बालकौ (घ) बालकैः
- (ii) साधुना साधुभ्याम् _____
(क) साधुम (ख) साधो (ग) साधुभिः (घ) साधवोः
- (iii) लता _____ लताः
(क) लते (ख) लताम् (ग) लतया (घ) लतायाः
- (iv) धेनुम् धेनू _____
(क) धेनूः (ख) धेनु (ग) धेना (घ) धेनो

प्र०7. उचित धातुरुपैः रिक्त स्थानानि पूरयत्-

(4)

- (i) पठति _____ पठतः
(क) पठन्ति (ख) पठथ (ग) पठाम (घ) पठत
- (ii) लिखतु लिखताम् _____
(क) लिखथ (ख) लिखम (ग) लिखन्तु (घ) लिख
- (iii) भविष्यति _____ भविष्यन्ति
(क) भविष्यतः (ख) भविष्यथ (ग) भविष्यम (घ) भविष्यः
- (iv) अगच्छत् अगच्छताम् _____
(क) अगच्छन् (ख) अगच्छथ (ग) ~~अगच्छम~~ अगच्छम (घ) आगच्छताम्

प्र०8. संस्कृत में गिनती लिखिए-

(4)

11, 22, 48, 10

प्र०9. निम्नलिखित पदों में उपसर्गों को पहचानकर लिखिए-

(4)

- (i) अनुभवः =
(ii) विसर्जिताः =
(iii) उपकरोति =
(iv) प्रचलति =

प्र०10. निम्नलिखित विशेषणों को पाठानुसार उचित विशेष्यों से जोड़े-

(4)

दशम्यां, मनोरञ्जकाः, प्रतिष्ठिता, जगज्जननी

विशेषण	विशेष्य
(i)	तिथौ
(ii)	प्रतिमा
(iii)	कार्यक्रमाः
(iv)	दुर्गा

प्र०11. निम्नलिखित अव्ययों का वाक्यों में प्रयोग करिए।

- (i) एव =
- (ii) इदानीम् =
- (iii) अपि =

प्र०12. संस्कृत में अनुवाद करिए।

- (i) हम रामायण पढ़ेंगे।
- (ii) भारत हमारा देश है।
- (iii) विद्या ही उत्तम धन है।

(3)

खण्ड—'घ' (पठित अवबोधनम्)

(35)

प्र०13. हिन्दी भाषायाम् अनुवादम् क्रियताम्।

दुर्गापूजा हिन्दूनां महोत्सवोऽस्ति। शरत्काले आश्विनमासे इयं पूजा सम्पूर्णे भारते श्रद्धया ^{आन्देन} ~~अनन्देन~~ च सम्पादिता भवति।
दुर्गापूजायाः विषये अनेकाः कथाः प्रचलिताः सन्ति।

(4)

प्र०14. हिन्दी भाषायाम् श्लोकस्य अर्थं कुरुत।

अपूर्वः कोऽपि कोशोऽयं विद्यते तव भारति।

व्ययतो वृद्धिमायाति क्षयमायाति ~~सञ्चयति~~ ^{सञ्चयति}॥

(4)

प्र०15. निम्नलिखित शब्दानाम् अर्थं लिखत। (कोई चार)

ज्योतिः, मुकुटमणिः, मार्जारः, कोटिशः, प्रशस्तः, प्रतिमा

(4)

प्र०16. निम्नलिखित वाक्यों में क्रियाओं को शुद्ध करिए।

- (i) अहं सुखं न अनुभवति।
- (ii) अहिंसा गान्धिमहोदयस्य अस्त्रम् आसम्।
- (iii) भारतीयाः गान्धिमहोदयं नमतु।
- (iv) ग्रीष्मकाले वयं गुर्जरराज्यं गमिष्यन्ति।

(4)

प्र०17. उचित शब्दों से रिक्त स्थानों की पूर्ति करिए।

- (i) बालिका विद्यालयं _____। (गतवान्, गतवति, गतवती)
- (ii) त्वम् एकं सुन्दरं चित्रम् _____। (अपश्यः, अपश्यत्, अपश्यम्)
- (iii) ते इतिहासं न _____। (लिखितवान्, लिखितवत्यः, लिखितवन्तः)
- (iv) मार्जारः प्रतिदिनं पक्षिशावकान् _____ स्म। (खादती, खादति, खादन्ति)

(4)

प्र०18. सही कथनों को '✓' से ^{चिह्नित} ~~चिह्नित~~ करिये।

- (i) श्रावणमासे दुर्गापूजा भवति। ( )
- (ii) दुर्गायाः दुर्गापूजा भवति। ^{प्रसादेन अधर्मस्य क्लिया} ( )
- (iii) विद्या ~~सञ्चयति~~ ^{सञ्चयति} क्षयम् आयाति। ^{भवति} ( )
- (iv) कल्पलता इव विद्या सर्वं साधयति। ( )

(4)

19. एक ही संस्कृत पद में उत्तर दें।

(4)

- (i) पतिः कासां भूषणम् ?
- (ii) विद्या कस्यं भूषणम् ?
- (iii) केन हीनाः न शोभन्ते ?
- (iv) माता इव का रक्षति ?

प्र०20. एक वाक्य में संस्कृत में उत्तर दें।

(4)

- (i) देवी दुर्गा कं हतवती ?
- (ii) समाचारपत्रं प्रतिदिनं प्रातः कुत्र गच्छति ?
- (iii) अस्माकं राष्ट्रपिता कः अस्ति ?
- (iv) भारतस्य राजधानी का ?

प्र०21. निम्नलिखित वाक्यों को शुद्ध करिए—

(3)

- (i) श्रीरामः रावणं सह युद्धं कृतवान्।
- (ii) एषा 'विजयदशमी' इति कथते।
- (iii) दुर्गा आदिशक्ति अस्ति।